

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 121/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Medialiitto kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi (HE 121/2026 vp). Esitämme kunnioittavasti huomiomme esityksestä koskien toimituksellista lähdesuojaa, joka perustuu Suomen perustuslain 12.1 §:n sananvapaussuojaan ja turvaa etenkin jokaisen oikeutta ottaa vastaan tietoa sekä tiedotusvälineiden riippumattomuutta ja toimintavapautta.

Poliisilain 5 b luvun 34 §:än osalta tulisi hallintovaliokunnan mietinnössä varmistaa, että katselukiellon alaisen viestinnän tietoja ei käytetä

Medialiitto pyytää, että hallintovaliokunta kiinnittäisi huomiota tämän lausunnon perusteluihin ja kirjaisi valiokunnan mietintöön täydennyksen esitykseen seuraavasti:

Poliisilain 5 b luvun 34 §:ään (Katselukiellot rikostiedustelussa) lisätään uusi kolmas momentti:

- *Sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 16 §:ssä tarkoitetun lähdesuojan piiriin kuuluvan viestin tietoja ei saa käyttää.*
- Lisäyksen myötä esityksen nykyinen poliisilain 5 b luvun 34 §:n kolmas momentti siirtyy neljänneksi momentiksi.

Lisäyksen tarkoitus olisi kieltää yksiselitteisesti ja selkeästi viranomaiselle lainvastaisesti tai vahingossa siirtyneen tietosisällön käyttäminen – edes välillisesti – myöhemmin.

Esityksen pykälien yksityiskohtaiset perustelut eivät käsittele tilannetta, jossa viranomainen on nähnyt katselukiellon alaisen viestin ja viestin tietosisällön. Esityksessä ei lainkaan käsitellä tilannetta, jossa katselukiellon alainen viesti on nähty tai kuultu, vaikka viestin tietoja koskevat muistiinpanot olisi heti hävitetty ehdotetun poliisilain 5 b luvun 34 §:n vaatimalla tavalla, ja jossa viranomainen on omaksunut tietosisällön. Esitys on omiaan johtamaan epäselvään tilanteeseen, ja se mahdollistaa käytännössä

esimerkiksi lähdesuojan alaisen tietosisällön hyödyntämisen myöhemmin tietoisesti tai vahingossa.

Esityksessä rikostiedustelun kohteena on erityisesti yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaava järjestäytynyt rikollisuus ja vakava rikollisuus. Viranomaisen saa esityksen perusteella käyttöönsä laajasti uusia, tehokkaita keinoja rikostiedusteluun. Medialiiton näkemyksen mukaan nämä uudet, tehokkaat rikostiedustelun keinot edellyttävät selkeää ja informatiivista suojaa lähdesuojalle.

Hallintovaliokunnan tulisi lainsäädännöllä varmistaa ja viestiä, että katselukiellon alaisen viestinnän tietoja ei käytetä, eikä hyödynnetä myöhemmin. Kysymys on perusoikeussuojan varmistamisesta ja oikeusturvatakeista. Esityksessä oikeusturvatakeet jäävät toistaiseksi rakentamatta lainsäädäntöön.

Tavoitteena tulisi olla selkeä sääntely, joka on informatiivinen ja ohjaa viranomaistoimintaa, rikostiedustelijoita, myös käytännön tiedustelutyössä.

Hallintovaliokunta korosti keväällä toimivia oikeusturvajärjestelyjä uhkaperusteisen rikostiedustelun sääntelyssä

Medialiitto kiinnittää hallintovaliokunnan huomiota valiokunnan omaan 22.5.2026 lausuntoon (HaVL 12/2026 vp), joka liittyi Suomen perustuslain 10 §:n muuttamista koskevaan hallituksen esityksekseen (HE 50/2026 vp). Hallintovaliokunta korostaa lausunnossaan oikeusturvajärjestelyn riittävyyttä. Valiokunta on todennut muun muassa, että ”uhkaperusteisessa rikostiedustelussa korostuvat toimivat oikeusturvajärjestelyt sekä tehokas ja asianmukainen valvonta”. Hallintovaliokunnan mukaan uhkaperusteista rikostiedustelua koskevaa tavallista lainsäädäntöä säädettäessä tulevat noudatettaviksi perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten mukaiset lain täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta, perusoikeuteen puuttuvan rajoituksen hyväksyttävyyttä ja suhteellisuutta, perusoikeuden ydinalueen koskemattomuutta sekä oikeusturvajärjestelyjen riittävyyttä koskevat vaatimukset.

Hallintovaliokunta toteaa myös, että uusista uhkaperusteisen rikostiedustelun toimivaltuuksista säädettäessä olisi huolehdittava tehokkaan ja riippumattoman laillisuusvalvonnan järjestämisestä. Medialiitto kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että esityksen ehdotus uhkaperusteiseen rikostiedusteluun liitettäväksi ulkoiseksi, riippumattomaksi laillisuusvalvonnaksi, on riittämätön toimituksellisen työn kannalta. Tämä osaltaan korostaa selkeän ja informatiivisen lakitasoisen suojan tarvetta toimitukselliselle lähdesuojalle.

Eduskunta on kiinnittänyt aktiivisesti huomiota lähdesuojan turvaamiseen

Perustuslakivaliokunta, lakivaliokunta ja talousvaliokunta ovat vahvistaneet lähdesuojaa eri tilanteissa syksyllä 2025. Medialiitto viittaa erityisesti lakivaliokunnan mietintöön

LaVM 12/2025 vp., talousvaliokunnan mietintöön TaVM22/2025 vp. ja perustuslakivaliokunnan lausuntoon PeVL 30/2025 vp.

Lakivaliokunta on 5.11.2025 mietinnössään, LaVM 12/2025 vp., joka koskee hallituksen esitystä eduskunnalle EU:n poliittisen mainonnan avoimuutta ja kohdentamista koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi, tehnyt lakiin perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta viranomaisen tiedonsaantioikeutta selkeästi rajaavat kirjaukset (*Tarkastusvirastolla ei kuitenkaan ole oikeutta saada sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 16 §:ssä tarkoitetun lähdesuojan piiriin kuuluvia tietoja.*) pykäliin 3 § ja 5 §.

Talousvaliokunta on niin ikään tehnyt 2.12.2025 mietinnössään, TaVM 22/2025 vp., joka koskee hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta, lakiin huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta viranomaisen tiedonsaantioikeutta selkeästi rajaavan kirjauksen (*Huoltovarmuuskeskuksella ei ole oikeutta saada sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 16 §:ssä tarkoitetun lähdesuojan piiriin kuuluvia tietoja.*) pykälään 22 §.

Perustuslakivaliokunnan lausuntojen perusteella valiokunnan vallitseva Suomen perustuslakiin pohjautuvaa näkemys on, että yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Perustuslakivaliokunta on myös todennut, että lähdesuojan huomioon ottaminen lainsäädäntöä sovellettaessa ei voi nojautua pelkkiin perustelumainintoihin (PeVL 30/2025 vp.). Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan asiallisesti huomiota muun muassa epäselvyyden poistamiseen.

Hallituksen mukaan lähdesuoja tulee varmistaa lain tasolla, kun säädetään perusoikeuksia koskevista toimenpiteistä ja rajoituksista

Medialiitto kiinnittää hallintovaliokunnan huomiota Suomen hallituksen selkeään esitykseen eduskunnalle laiksi Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta (HE 50/2026 vp) säännöskohtaisiin perusteluihin kirjattuun kantaan. Hallituksen mukaan ”riittävien oikeusturva- ja valvontajärjestelyiden turvaamiseksi lainsäädännössä tulee säätää myös muista menettelyllisistä takeista, esimerkiksi velvollisuudesta ilmoittaa tiedonhankinnasta tiedonhankinnan kohteelle, yksilön mahdollisuudesta erityisten oikeussuojakeinojen käyttöön ja toimivaltuuksien käytön dokumentointivelvoitteesta, samoin kuin rajoituksista toimivaltuuksilla saadun tiedon käytölle tai muiden perusoikeuksien suojaamiseen palautuvista rajoituksista tiedonhankinnalle esimerkiksi lähdesuojan turvaamiseksi”.

Hallituksen esityksen (HE 50/2026 vp) säännöskohtaiset perustelut ohjaavat lakeja valmistelevia ministeriöitä, lakiesityksiä antavaa hallitusta ja laista päättävää eduskuntaa – ja myös hallintovaliokuntaa – niiden huolehtiessa, että lähdesuoja varmistetaan lain tasolla, kun säädetään perusoikeuksia koskevista toimenpiteistä ja rajoituksista esimerkiksi viranomaisen tiedonsaanti-, tiedonhankinta- ja tarkastusoikeuksiin liittyen.

Medialiitto korostaa, että perusoikeuksiin puuttuvista toimenpiteistä ja rajoituksista säädettäessä tulee lähdesuojan turvaamisen tapahtua lain tasolla, koska tuomioistuinmenettely ei ole aina käytössä. Lisäksi lainsäädännössä säätäminen selventää viranomaisen toimivaltuuksien rajoja, kun kysymys on perusoikeuksiin puuttuvista toimenpiteistä ja rajoituksista. Selkeys on käytännössä omiaan vahvistamaan myös luottamusta viranomaisen, kuten poliisin, toimintaan.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Ismo Huhtanen
toimialajohtaja, uutismedia

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Suomen Kustannusyhdistys ja Uutismedian liitto. Yhdessä edustamme noin 600:aa yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Jäsenyritykset työllistävät Suomessa suoraan noin 21 000 henkilöä, ja liiton edustamien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto on noin 3,2 miljardia euroa.